

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 23. De timore Dei, & vitiis contrariis,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78332)

inferre siue Deo, siue proximo, siue sibi met. Si enim arbitrio prudentis hæc fuerit notabilis, illa censetur peccatum mortale: alias, minime. Contingit secundo ex parte obiecti curiositas, cum res scita, occasio est probabilis peccandi: quod peccatum erit mortale, si mortale fuerit illud cuius probabilis periculo se quis exponit. Sic qui nouit se procliuem ad luxuriam, curiose puellas tripudiantes intuetur, aut libros de rebus amatorijs curiose legit, peccat mortaliter tanquam exponens se probabilis periculo peccati mortalis. Contingit eadem tertio, si sit de rebus quarum cognitio prohibetur: sic enim peccare censentur qui addiscunt curiosa: prout Actor. 19. appellantur: specialiter autem res magicæ tanquam plenæ superuacaneis, curis ac vanis imaginationibus. Item qui libros prohibitos legunt, aut qui duella vel ludos veritosis spectant: aut ea que dicuntur in confessione audire absque consensu penitentis. Peccant autem mortaliter quando sub mortali prohibita est cognitio eorum, que ipsi cognoscere appetunt.

Ex parte porro finis, curiositatem inordinatam esse contingit, cum cognitio appetitur ad perpetrationem peccati: quod si sit mortale, erit etiam illa mortalis: ut cum quis appetit defectus alterius cognoscere ut infamet ipsum. Contingit denique ex parte circumstantiæ: tum quando vteretur quis arte dæmonis ad comparandam cognitionem: tum quando alium induceret ad peccandum mortaliter: ut si vellet scire ab eo illud quod sub mortali tenetur seruare secretum ratione iuramenti vel ratione pænæ excommunicationis impositæ reuelanti: tum etiam quando sic se occuparet in ad discendis non necessarijs, ut omitteret adimpletionem præcepti obligantis ipsum sub mortali: quale est de audienda Missa in die festo: aut daret alijs graue scandalum, ut accideret potest Sacerdoti vacanti studio rerum à suo statu alienarum: & interea ignorans quæ sunt eiusdem status propria. Atque de curiositate huiusmodi sitne peccatum mortale an solummodo veniale, eadem ratione iudicandum est, quæ de curiositate primi & secundi modi ante traditum est iudicandum esse.

CAP. XXIII.

De timore Dei & vitijs contrarijs.

SUMMARIUM.

- 217 *Definitio timoris Dei, ac quing, actus appellati eodem timore Dei nomine.*
 218 *Quis dicatur amor mundanus, & quod is sit peccatum mortale in tribus casibus.*
 219 *Amor mundanus reuocatur ex sola intentione actus non efficitur mortale.*
 220 *Aliquot casus in quibus ex accidenti censetur peccatum mortale.*
 221 *Timor malus quid, & quotuplex sit.*
 222 *Quando timor, non malus sed bonus, censeri possit.*
 223 *Malus, est peccatum mortale in tribus casibus.*
 224 *Ex timore malo transgrediens præceptum, quod obseruare tenetur, aggregat suum peccatum secus sicut ex alijs malis circumstantijs.*
 225 *Tentatio Dei opponitur diuersis virtutibus.*
 226 *Quædam est expressa, quædam tacita.*
 227 *Quando sit & quando non sit peccatum mortale.*
 228 *Duo casus in quibus non est peccatum.*
 229 *Prudentia seruanda in petendo miraculum à Deo.*

Merito prius de timore Dei quam de obedientia dicitur, propter coniunctionem quam habet cum fide & spe primo loco expositis. Nam ex fide ortum habet, sicut & spes, cum quis conuenit, quod circa futura per fidem proposita, verletur: etsi cum hoc discrimine, quod spes sit bonorum quibus homines excitantur ad virtutem; & Dei timor sit malorum quibus reuocantur à peccato. Solet autem timor sumi tripliciter apud Theologos, primo, pro passione consistente in fuga mali futuri, apprehensi sensu vel intellectu: in qua acceptione consideratur à D. Thoma 1. 2. quæst. 41. 42. & 43. Deinde pro virtute quæ est circa Deum, de qua vt valde

coniuncta cum spe, D. quog. Thom. agit 2. 2. quæst. 19. Postremo, pro vno ex donis Spiritus sancti, de quo idem adhuc agit ibidem art. 9. Atque in præsentiarum occurrit considerandus acceptione secunda. Primo vero loco, dicendum est quid sit: deinde; sigillatim de vitijs illi oppositis dicendum: quæ sunt amor mundanus, timor malus, & tentatio Dei.

De ipso timore Dei.

SECTIO I.

Atque vt ad primam accedamus: Timor Dei definitur potest: virtus qua timetur tum malum pænæ, & cum eo Deus, tanquam is à quo ipsum infligi potest: tum etiã malum culpæ, & cum eo, tam ipsemet qui timet, tanquam is à quo principaliter, quam alij homines tanquam ij à quibus minus principaliter & occasionaliter, idem malum prouenire potest. Cui definitioni congruenter, quing; actus distinguuntur eiusdem virtutis, appellati ipso timoris nomine. Primus, dicitur timor criminalis, quo quis timet malum culpæ, & simul seipsum quatenus ipse est ille à quo sibi idemmet malum inferri potest. Secundus dicitur seruilis, quo quis (ad instar seruorum videlicet, qui verberum formid. ne obsequantur dominis) timet pænã siue temporalem siue æternam, à Deo iudice infligendam: eaq; de causa abstinere à culpa, & de ea dolet si commissã sit. Tertius dicitur initialis, quo quis partim ob culpam timet, partim ob pænã, partim ex amore, seu ex inchoatã charitate quæ nondum est perfecta, ita vt necesse foras mittat timorem seruilem, quod proprium est perfectæ charitatis: dicente D. Ioann. in 1. sua Canonica cap. 4. Perfecta charitas foras mittit timorem.] Vnde sumptam esse ipsam timoris initialis appellationem habetur ex D. Thoma in cit. quæst. 19. art. 8.

Quartus timor dicitur filialis, quo quis magis timet culpam tanquam Dei communis parentis amantissimi offensam, quam pænã: ad instar nimirum boni filij, omnino timens patri displicere. Quintus dicitur reuerentialis, quo quis considerans summam maiestatem Dei & propriam vilitatem horret tanquam summum malum, se cõparare Deo. Quos omnes esse de se bonos consentiunt Catholici: quodque hæretici nostri temporis id negent de timore seruili Gregorius à Valentia 2. 2. disput. 2. quæst. 2. puncto tertio bene refutat, & damnatur à Concilio Trident. sess. sexta, canone octauo. In quo hæere non est nostri instituti. Eosdem autem timores possumus inter se distinguere, quod timor criminalis pro obiecto habeat propriam imperfectionem & propensionem ad malum: seruilis vero habeat pænã, & initialis culpam prout separat à Deo, eumque; prouocat ad iram, filialis autem habeat culpam, prout est Dei offensa seu iniuria ei illata. Quod attinet ad reuerentialem, is non est proprie timor, sed potius pietas & religio erga Deum. Quanquam vt de omnium optimo, & nobis cum beatis communi, intelligi potest illud Psal. 18. Timor Domini sanctus, permanens in sæculum sæculi.

Porro timorem Dei quoad actum timendi esse in præcepto constat de filiali ex verbis Deuteronomij 10. Quid Dominus Deus tuus petit à te, nisi vt timeas Dominum Deum tuum, & ambules in vijs eius & diligas eum, &c.] De seruili vero ex verbis Domini nostri Matth. 10. & Luca 12. Eum time, qui postquam occiderit corpus, habet potestatem & corpus & animam perdere in gehennam.] Quorum duorum timorum potissimum ratio habetur in praxi nobis proposita, tanquam annexorum contritioni sacramentali. Iam talis præcepti obligationem esse sub mortali, patet ex rei quæ præcipit necessitate ad salutem; aperte significata illis verbis Ecclesiastici 1. Timor Domini expellit peccatum. Nam qui sine timore est non poterit iustificari. Sicut igitur peccati expulso ac iustificatione necessaria est ad salutem, ita est & timor, sine quo hæc non prouenit.

Si quæras pro quibus temporibus obliget tale præceptum: ita vt vi illius compellamur ad eliciendum talis timoris actum. Respondetur, quod cum is actus necessarius sit ad exeundum à peccato, & ad iustificationem, vt habeatur ex verbis scripturæ ante relatis: tunc obligationem illius contingere cum ex præcepto penitentis, tenemur commissa peccata detestari ad remissionem illorum consequendam; nempe in probabili

bili mortis articulo, aut cum suscipiendum est aut admittendum aliquid Ecclesiæ sacramentum, prout dictum est suo loco in præced. lib. 5.

Si rursus quæras, An homo post obtentam peccatorum veniam & Dei gratiam, teneatur adhuc in memoriam præcepti certo tempore elicere actum timoris Dei? Respondetur quod cum id ipsum præceptum datum sit tanquam remedium ad consequendam peccatorum veniam, difficile esse definire quibus alijs temporibus obliget, quâ ips quibus oportet nos reconciliari Deo, à cuius gratia & amicitia excidimus per peccatum mortale: nisi quod dici possit tunc obligare, quando contigerit quem sic tentari, ut ne succumbat, necesse sit ei actum timoris Dei corroborari.

De timore mundano.

SECTIO II.

118. **A**mor mundanus dicitur amor creaturarum seu rerum temporalium: qui aliquando quidem bonus est & licitus: ut is de quo dicitur Proverb. 29. Qui amat sapientiam lætificat patrem suum sed plerumque est, malus & illicitus: quoties nimirum ordinatus non est secundum rectæ rationis regulam, nimis uel est, prout D. August. docet lib. 21. De ciuit. Dei cap. 26. Atque aliquando peccatum mortale esse patet per illud Ecclesiastici 10. Nihil iniquius est, quam amare pecuniam & illud 1. Ioannis 2. Nolite diligere mundum, nec ea quæ mundi sunt: nam qui diligit mundum, non est charitas patris in eo. & illud Iacobi 4. Adulteri nescitis quia amicitia huius mundi inimica est Dei.]

Tres autem casus dantur in quibus tale peccatum mortale esse contingit. Primus est, quando amor est rei mortaliter illicitæ, ut amor infortunij proximi, uel uxoris alienæ, uel aliarum rerum alienarum, contra charitatem uel iustitiam. Secundus est, quando est res sine aliquo licitæ & honestæ, tamen medium mortaliter illicitum, ad eas cõsequendas usurpatur, ut si quis ob amorem sanitatis conseruandæ ueteretur illicito concubitu, aut pollutione, aut ieiunium ab Ecclesia indictum violaret temere. Tertius est, cum eiusmodi amor adeo excreuit, ut propter eum uioletur aliquod præceptum obligans ad mortale: ut si quis ob amorem diuitiarum furaretur, aut peccaret. Quibus tribus modis finem ultimam constituit in creatura D. Thom. significat. 2. 2. quæst. 19. art. 3. cum ait: Amorem mundanum esse, quo quis dicitur in modo tanquam sine. Sed intelligendum est constitui tantum indirecte: nimirum quod sic peccans, auertendo se à creatore ad creaturam, hanc præferat illi. Alioquin enim eum id posse de omni peccato mortali similiter dici, ex ipso D. Thoma & Caiet. 1. 2. quæst. 88. art. 4. & 5. concedendum esset omne peccatum in mortale esse duplex: utpote habens rationem amoris mundani, præter suam propriam & specificam. Quod ut absurdum referens Nauarr. in Enchir. prælud. 9. num. 16. addit in confirmationem; quod multi peccant mortaliter cognoſcentes se nõ ponere finem ultimam in eo, quod taliter agunt.

119. Difficultas est autem, num amor mundanus possit adeo intensus esse rei alioqui licitæ, ut peccatum sit mortale. Quæ de re differens Adrianus quodlibeto 7. quæst. 2. affirmat posse, iuxta illud quod ex D. Hieronymo habetur 32. quæstio. 4. cap. Origo, his uerbis: Adulter est in suam uxorem amator ardentior; in aliena quippe uxore omnis amator turpis est; in propria nimis. Sed hæc authoritas illud nõ euincit. Nam responderi potest, D. Hieronymum uel loqui de peccato ueniali; uel si loquatur de mortali intelligendum esse, quando sic diligitur uxor ut omnibus alijs rebus præponatur: uel quod probabilius est quando quis ita accedit ad uxorem, ac si aliena esset & non uxor. Adde quod quando primus intensiõnis gradus ueniale tantum malitiam constituit, nec 1. aut 3. aut 4. aut quemcumque alium, utpote illi, læue simile, mortalem constituit. Quia igitur ex uenialibus quantumlibet multis non constituitur mortale, quantumcumque intensio amoris fuerit, ea non erit de se plusquam uenialis, utpote confurgens ex multiplicatione graduum, quorum singuli de se tantum sunt malitiam uenialis.

120. Ex accidenti tamen mortalis esse potest in his casibus. Primus est, quando quis ob talem amorem exponit se certo probabili periculo alicuius peccati mortalis: ut si quis ob ni-

mium amorem diuitiarum, uel liberorum aut amicorum exponat se tali periculo; puta inferendi alicui grauem iniuriam: aut negandi fidem uel prolabendi in hæresim. Hinc Apostolus 1. ad Timoth. 6. Qui uolunt diuites fieri, incidant in tentationem & laqueum diaboli, desideria multa nocua, quæ mergunt hominem in interitum. Secundus casus est, quando quis ob eundem amorem negligit præflare ea ad quæ ex officio tenetur sub mortali: ut audire sacrum uel recitare horas canonicas attente & deuote. Tertius est, cum quis est paratus animo, habet uel formale propositum peccandi mortaliter potius, quam amittere rem amatam: ut si quis ita sit affectus ad diuitias, sanitatem, uirgam, &c. ut malit peccare mortaliter, quam talia perdere. Quartus casus est, quando creatura etiam de se bona appetitiue plus aut tantum diligitur, quam Deus: ut contingit ei qui sic diligit creaturam aliquam, ut paratus sit transgredi potius Dei mandata omnia, quam ab ea separari, quod proprie est finem ultimam in creatura constitueret; & scelus nefandum, tanquam diuinæ maiestatis enormiter iniuriosum.

De timore malo.

SECTIO III.

121. **T**imor malus est, quo timetur id quod timeri non debet: & ex obiecto diuiditur in uanum, humanum, & mundanum. Quorum uanum, est timor amittendi fauorem hominum: qui etiam dicitur amor sæculi. Humanus timor uero, est nocuumenti corporalis uel mortis. Mundanus demum timor, est amissionis bonorum, uel perpeſſionis damni alicuius temporalis.

122. Quamquam negandum non est, quin possit quilibet eorum bonus esse, tanquam ordinatus secundum rectæ rationis regulam, cum homini naturale sit timere homines, & iacturam fauoris atque gratiæ ipsorum: itemque timere læsionem corporis & mortem; ac demum timere amissionem & iacturam bonorum. Et certe cum Iudex iniquus Lucæ 18. ex eo reprehendatur, quod nec Deum timeret nec hominem reuereretur, consequens est licitum aliquando esse homines reuereri, & culpabile esse non reuereri eos, prout exegerit existens in eis bonum siue gratiæ, siue uirtutis, siue alterius perfectionis: Imo naturalis imaginis ac similitudinis Dei, illis à Deo ipso impressæ. Itaque timor siue uanum siue humanus, siue mundanus, tunc malus ac peccatum censeri debet, cum inordinatus nimis; fuerit: quod tunc maxime contingit, cum aduerſatur Deo. In quo casu oportet sollicite illum cauere, exemplo Elisæi qui Ecclesiastici 48. laudatur, quod in diebus suis, non pertimuerit Principem.

123. In tribus autem casibus timor malus, peccatum est mortale: quorum primus est, quando huiusmodi timore transgreditur quis præceptum diuinum aut Ecclesiasticum obligans ad peccatum mortale: ut si quis ob aliquem eiusmodi timorem, negaret fidem, aut ederet cibos uentis in ignominiam Christianæ religionis, aut in grate aliorum scandalum. Secundus est, quando ob huiusmodi timorem paratus est quis transgredi quodcumque mandatum obligans ad mortale, licet nullum re ipsa transgredatur: ut si quis transiens per terras hæreticorum paratus est eadem quæ illi facere: ut immunis sit ab ipsorum manibus & pericula euadat: etiam si nihil tallium quæ sub mortali prohibita sint, faciat. Tertius casus est, quando huiusmodi timore magis timetur detrimentum quodcumque, quam præcepti transgressio qua mortaliter peccatur: ut si quis magis timeat penas inferni: mortem aut amissionem bonorum, quam transgredi præceptum quod sub mortali ferre tenetur.

124. Porro quando timor est ex se malus, transgressio præcepti ex eo proueniens aggrauatur per illius malitiam. Exemplum est, si quis timeret amittere rem alienam quam iniuste possidet, ac ob eum timorem peccaret: uel si timeret amittere concubinam; & ex eo timore furaretur ad eam apud se retinendam. Caterum præter bonum & malum timorem datur quidam indifferens, nempe naturalis ille, quo malum seu nocuum naturaliter timetur, & proprie dicitur timor: de qua dicere, nihil refert ad nostrum institutum.

De tentatione Dei.

SECTIO IV.

225. **N**Otandum est, tentationem Dei peccatum esse, non tamen oppositum timori Dei, sed etiam alijs virtutibus: puta religioni, fidei, spei & simplicitati; diuersa tamen ratione. Timori enim Dei opponitur, ut est nimia quædam & impudens audacia. Religioni vero, quatenus est Dei irreuerentia: & fidei quatenus prouenit ex incredulitate, spei porro quatenus est temeraria quædam præsumptio: simplicitati demum, quatenus est nimia quædam curiositas. Igitur tentatio Dei, de qua hic sermo est (& de qua cum D. Thoma 2. 2. qu. 97. agunt tum ipsius interpretes, tum Summularij in verbo Tentare, tum etiam tractantes de peccato contra istud præceptum ut Nauarrus in Enchir. cap. 11. num. 40. & 41. & alij satis obuij) definitur potest vitium quo aliquis dicit vel facit; aut dicere vel facere vult aliquid ad capiendum sibi, vel præbendum alijs experimentum de aliquo attributo seu perfectione Dei: nimirum de ipsius potentia, sapientia, scientia, prouidentia, bonitate, voluntate, patientia, &c. Quæ descriptione significatur, quod Deus ab hominibus possit dupliciter tentari: vno modo, cum illi volunt sibi explorare, an perfectio aliqua sit in Deo; altero modo, cum idem alijs explorare volunt. Tentat quoque Deus hominem, non quidem inducendo ad malum sicut diabolus, quia id repugnat illi, qui *ideo inuentor malorum dicitur à D. Iacobo in sua Epist. cap. 1.* sed ostendendo alijs seu patefaciendo virtutem, perfectionemque ipsius. Sic dicitur tentasse Abrahamum Genes. cap. 22. itemq; Iobum & Tobiam, prout habetur ex eorum historijs.

226. Porro Deus à nobis tentari potest; tum expresse, ut cum aliquid directa intentione dicimus aut facimus eo fine, ut exploremus vtrum ipse possit aut velit aliquid facere: ut si quis petat miraculum fieri pro se vel pro alio. Quo pertinet purgationes vulgares solite fieri ferro cadente vel aqua feruente, quas sacri canones reprobant, vt habetur notatum 2. quæst. quinta, cap. Consultuisti: pertinet & duella reprobata ibidem cap. Monomachiam, & in capit. 1. & 2. De purgatione vulgari, & in Concil. Trid. sess. 25. cap. 19. De reform. Pertinent nonnulla alia de quibus Thom. Sanchez alijs citatis in opere morali lib. 2. cap. 34. à num. 6. Tum etiam tacite: vt cum quis talem finem non proponit quidem sibi, tamen id quod facere conatur, eiusmodi est, vt fieri non possit, *eo saltem modo, sine miraculo, seu sine supernaturali Dei virtute: vt si quis vellet viuere sine vilo cibo vel bene docere aut cõcionari, sine vilo studio: sanitatem recuperare in graui morbo, sine vilo remedio: trajcere latum fluium sine nauicula, aut arte natandi.*

227. Atque nonnunquam tentatio Dei est peccatum mortale, nonnunquam solummodo veniale, nonnunquam etiam nullum peccatum. Nam in tribus casibus peccatum est mortale, prohibitum illis verbis Deut. 6. & Matth. 4. Non tentabis Dominum Deum tuum. Primus casus est, quando expresse tentatur diuina potentia vel scientia, id est, quando quis expresse aliquid facit, vt experimentum capiat de diuina potentia vel scientia. Nam præterquam quod, id est contra reuerentiam quæ Deo debetur, & nimis magna curiositas, est etiam species infidelitatis, cum talis ex parte dubitet, An Deus aliquid possit vel sciat. Hoc modo videtur diabolus tentasse Christum Matth. 4. in prima tentatione, Dic vt lapides isti panes fiant, & in tertia, Hæc omnia tibi dabo si cadēs adoraueris me. In illa enim voluit explorare Christi potentiam, & in hac scientiam.

Secundus casus est, quando expresse tentatur voluntas Dei, hoc est, quando quis facit aliquid vt exploret an Deus velit aliquid facere, neque adest explorandi necessitas: siue ex parte finis, neque ex parte mediij. Ex parte finis quidem vt cum talis exploratio necessaria non est ad propriam vel alienam salutem, aut ad Dei voluntatem implendam: nec admodum conueniens est ad aliquod commune bonum. Ex parte mediij vero, vt quando media ordinaria à Deo instruita non omnino desunt. Quæ ratione diabolus tentauit Christum in secunda tentatione: cum voluit vt mitteret se deorsum cum posset per gradus descendere. Merito vero talis tenta-

tio peccatum mortale censetur, tum ob notabilem Dei irreuerentiam: tum ob quandam temerariam præsumptionem quam includit.

Tertius casus est, cum quis ex curiositate videndi insolita petit à Deo miraculum. Nam id quoque est notabiliter contra reuerentiam Deo debitam: quia in eo agitur cum illo vt cum ludione & curiosorum fautore. De hoc quid diuersè sentiant refert Sanchez in opere Morali lib. 2. cap. 34. num. 5. sed ratio allata illi sufficenter confirmat. Cum autem Dei tentatio fuerit tacita (tunc contingens vt D. Thom. 2. 2. quæst. 97. art. 1. declarat, cum neglectis modis à diuina prouidentia constitutis, aliquid agitur expectato effectu à solo Deo sine necessitate aut vtilitate) peccatum est tantum veniale, vt Caietan. & Armilla notant in verbo Tentare, cum quis ex simplicitate vel inconsideratione non crassa, negligit remedia humana: præsertim aeterna si id faciat ex magna spe quam concepit de diuina bonitate. Per accidens nihilominus talis quoque tentatio potest peccatum esse mortale: scilicet, cum quis graue detrimentum, quod præuidere potuit & debuit sibi aut alteri per eam inferri.

Denique duo sunt casus in quibus nullum peccatum, imo licitum sanctumque est tentare Deum. Prior, quando Deus extraordinario modo per reuelationem, seu interiore inspiratione, aut per Prophetam loquitur, si aliqua noua proponat edenda. Nam tunc bonum est explorare an velle Deus sit qui loquitur: & ita Abraham tentauit Deum Gen. 15. dicens, Domine Deus meus vnde scire possum quod possessurus sim eam? Tentauit etiam Gedon Iudic. 6. cap. per velus positum in arena, vno die plenū rore, & altero die siccum. Tentauit quoque Ezech. 4. Reg. cap. 20. per regressum vmbre decem gradibus. Et pater ipsius Achaz grauitè peccauit, quod incredulus Prophetæ verbis, Deum tentare noluerit ex cap. 7. Ezech. vers. 12.

Posterior casus est, quando necessitas exigit aut pia vtilitas, ex D. Thoma 2. 2. quæst. 97. art. 2. habet. Censetur autem necessitas exigere, quando nullum aliud superest remedium humanum iuxta illud 2. Paral. 20. Cum ignoremus quid agere debeamus, hoc solum habemus residui, vt oculos nostros dirigamus ad te. Pia vtilitas vero, quando ex opere extraordinario & supernaturali speratur conuersio multorum ad fidem. Quæ ratione Apostoli. Act. 4. petierunt à Deo miracula fieri per nomen Christi: vt scilicet virtus illius manifestaretur ad fidelium confirmationem, & infidelium conuersionem. Et libro tertio Regum cap. 18. Elias obtinuit à Deo descensum ignis de caelo in suum holocaustum, precatus eū his verbis. Exaudi Domine, exaudi Domine, vt discat populus iste quia tu es dominus Deus, & conuertit cor eorum. Verumtamen in tali re opus est magna prudentia: quia nullus debet facile miracula vel prodigia attentare, nisi ex diuina reuelatione vel interiore, eoque forti, impulsu Spiritus sancti; cuius cooperatione à nobis perfici potest aliquid perfectius, quam nostra ars & industria ferat, quemad. D. Thomas 2. 2. quæst. 178. art. 1. ad 1. declarat.

Cæterum ad talem prudentiã pertinet maxime summissio animi, per quam homo fidem & petitionem suam non determinat ad aliquod signum particulare: quia talis modus petendi temerarius esset, & contra subordinationem Deo debitam: sed solum petat vt necessitati occurrenti misericorditer prouideat secundum dispositione diuinæ suæ prouidentia. Cuiusmodi conditionem talis petitio debet semper habere coniunctã: alioqui enim censeretur tentatio Dei, per quam irreuerenter illi certum quid præscriberetur tanquam signum vnicum manifestatiuum suæ voluntatis aut potentia vel scientia suæ diuinæ. Sic itaq; procedendum est in eiusmodi negotio; vt credendo firmiter Dei infinitam potentiam & prouidentiam paternam, totum committamus suæ sanctissimæ voluntati: imitatione trium puerorum, qui ex cap. 2. Danielis, regi Nabuchodonosor dixerunt: Ecce Deus noster, quem colimus, potest eripere nos de camino ignis ardentis & de manu tua ô rex liberare. Quod si noluerit, notum sit tibi ô rex, quia deos tuos non colimus, &c.] Quod si aliquando Sancti aliqui legantur certum signum publicum petiisse ad confundendos hæreticos, credendum est id non fecisse absq; speciali Spiritus sancti impulsu: cum tam excellens & supernaturalis sit talis petitio, vt videatur non

posse

posse recte fieri sine speciali Dei monitione, quemadmodum notat Suarez in opere de religionibus tract. 3. lib. 1. cap. 2. num. 13. in quo cap. & in sequenti tertio persequitur de hac re quæ sunt spe. ulationis scholasticæ.

CAP. VLTIMVM.

De obedientia & inobedientia.

SVMMARIVM.

- 230 Definitio obedientie specialis cum explanatione rationis, qua distinguitur ab obedientia generali.
- 231 Inobedientia quedam est generalis, & quedam specialis, ac vtriusq. differentia.
- 232 Deo obediendum est in omnibus.
- 233 Quatenus obediendum homini, qui superior noster est.
- 234 Dubium subditi non liberat eum ab obligatione obediendi.
- 235 Deus potest de omnibus præceptum dare, non item homo.
- 236 Non est obligatio obediendi in eo, quod constat peccatum esse, etiam tantum veniale.
- 237 Hinc Superiori minori obediendum non est, contra præceptum maioris, nec cum scandalo proximi.
- 238 Ut obligatio sit obediendi, voluntas Superioris debet exterius expressa esse mandato.
- 239 In quibus rebus sit obediendi obligatio; & cum æquales diuersa præcipiunt, quid agendum.
- 240 Inobedientia specialis aperienda est in confessione, non item generalis.
- 241 Inobedientie specialis diuersi modi; & quatenus ex imprimi debent in confessione.

230. **V**Ltima virtus earum, quæ ad primum Decalogi præceptum pertinent, est obedientia: de qua D. Thom. 2. 2. quæst. 104. & Summiltz in verbo Obedientia. Ea vero definitur potest: virtus quæ facit hominem promptum ad implendum Superioris mandatum, ut mandatum est. Vbi aduerte Superioris mandatum impleri dupliciter: primo materialiter; nempe faciendo simpliciter quod Superior ipse iniungit. Secundo formaliter; nempe idem faciendo ex motu, quod à Superiore mandatum sit. Quorum modorum priore, constituitur generalis obedientia; completens sub se omnes virtutes; quatenus per eas implemus Dei & aliorum Superiorum nostrorum mandata: ut per fidem, mandatum de credendo; per spem, de sperando; per charitatem, de diligendo per iustitiam, de non inferendo proximo iniuriam, & sic de reliquis. Posteriore modo vero, constituitur obedientia prout est specialis virtus ab alijs distincta: cuius munus est ut homo; tum illa quæ caterarum virtutum sunt; tum alia de se indifferentia velit facere hoc nomine, quod sunt à Deo, aut ab alio suo Superiore mandata: ita ut facere aliqua, siue ad alias virtutes pertineant, siue nullius virtutis, sed indifferentia de se sint, non spectet ad obedientiam: nisi eo intuitu facias, quod sunt à Superiore mandata. Vnde in tradita definitione (ut propria esset specialis obedientiæ) addita est illa reduplicatio *ut mandatum est*.

231. Sicut autem obedientia ita inobedientia quædam est materialis ac generalis; & quædam formalis & specialis. Nam dupliciter potest quis esse inobediens: vno modo materialiter, quando scilicet simpliciter negligit facere ea quæ præcipiuntur: siq; constituitur generalis inobedientia completens in se omnia vitia, quibus contra Superiorum mandata peccatur. Quod peccatum in re leui veniale est; in graui autem mortale, non tamen distinctum ab alijs: sed idem cum vnoquoque eorum quæ per petrantur singulorum præceptorum transgressione. Altero modo potest quis inobediens esse formaliter; ut censetur esse quando non præstat illud quod à Superiore mandatur, quia non vult mandato ipsius subesse; & ita constituitur inobedientia formalis: quæ est speciale vitium, distinctum ab alijs, & oppositum obedientiæ formali; semperque censetur esse grauisimum peccatum mortale, cum semper habeat annexum formalem & expressum Dei contemptum in mandatis ipsius: aut in mandatis aliorum Superiorum, qui ab ipso authoritatem habent: iuxta illud Lucæ cap. 10. Qui vos audit, me audit; & qui vos

spernit, me spernit.] Item illud ad Rom. 13. Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit. Vnde ea solet quoq; dici inobedientia ex contemptu: indeque peccatum esse mortale constat per postremam regulam earum quas tradidimus in præcedenti lib. 13. cap. 7. De eadem autem differunt plenius D. Thom. & Caiet. 2. quæstio. 105. & Summularij in verbo Obedientia, atq; alij qui tractationem instituerunt de peccatis capitalibus eam facientes superbia filiam. Sed sufficere ut ad damus al quod documenta vtilia ad cognoscendum in quibus teneamur vel non teneamur ex obligatione obedire nostris Superioribus. Alia vero quæ magis propria sunt speculationis scholasticæ, quam nostri instituti, ei qui nosse vult suppeditabit Leonar. Lessius De iust. & iure lib. 2. cap. 46. dubit. 4. 5. & 6.

232. Primum igitur documentum est: In omnibus obediendum esse Deo. Nam impossibile est aliquid iniquum à Deo præcipi: cum aliquid eo ipso bonum sit, quod cadat sub diuinam voluntatem, quæ est prima rectitudinis regula: neq; de hoc quisquam dubitat.

233. Secundum est: Subditum teneri homini Superiori suo, obedire in ijs omnibus & solis, de quibus non constat euidenter, quod sint contra præceptum Dei aut alterius Superioris, eo qui præceptum dat maioris, & cui obediendum sit; vel certe quod sint talia, quæ excedant limites potestatis, & authoritatis in subditum ipsum. Hoc D. Thom. in cit. qu. 104. art. 5. tangit. Et confirmatur: quia quod in omnibus ijs, subditus teneatur suo Superiori obedire, constat aperte per Christi mandatum Matth. 23. Omnia quæcumq; dixerint vobis, seruate, & facite. Quod solis vero; quia id ipsum Christi mandatum, & quoduis simile (quale est illud ad Coloss. 3. Filij obedite parentibus, per omnia) sic intelligendum est, ut retineatur illud Act. 5. Obedire oportet Deo magis quam hominibus. Quo quidem significatur non esse obediendum in ijs quæ constat esse contra voluntatem Superioris præminentioris.

Aduertendum autem est circa hoc documentum: ut subditus obedere teneatur, non esse necessarium ut videat intelligatq; bonum esse, & intra limites authoritatis sui Superioris contineri illud; quod sibi præcipitur; sed sufficere, ut non fiat euidenter illud esse malum, aut contineri intra dictos limites. Nec enim ad officium ipsius pertinet tale quid inquirere: sed potius, ut motus sola authoritate Superioris sui, persuadeat sibi bonum expediensque esse facere id quod præcipitur: edam si non videat quare & quo modo bonum expediensque sit. Quia in re consistit obedientia cæca in spiritali vita tantopere commendata. Pro qua aliquot Sanctorum Patrum authoritates adfert Gregor. à Valen. 2. 2. disput. 7. quæstio. 3. puncto 2. Pro eaque facit illud ad Hebræos 13. Obedite præpositis vestris & subiacete eis: ipsi enim perurgulant, tanquam rationem pro animabus vestris reddaturi. Quibus verbis Apostolus indicat ad Superiores maxime spectare, ut perurgilent seu videant quid nos agere expediat, bonumque sit: tanquam ij qui in die iudicij redduri sunt pro nobis rationem de ijs, quæ ex ipsorum præscripto fecerimus.

234. Tertium documentum est: subditi dubium de eo quod præcipitur, an sit malum, aut extra limites authoritatis, quæ præcipiens habet in ipsum, non impedire quominus ille teneatur obedire. Ratio est, quia ipse potest dubium deponere, persuadendo sibi rectum esse præceptum Superioris: quod quidem non constat ei euidenter de contrario: nihilque obstat, quin statuere possit se non peccare, imo potius se teneri satisfactere obligationi obediendi, quam illud imponit: cum iuxta præcedens documentum, Superior habeat ius imperandi omne id quod malum esse, aut extra limites authoritatis ipsius esse non constat euidenter: atque in casu dubij, melior sit conditio Superioris tanquam constituti in possessione suæ authoritatis: ipseque existimari debeat recte præcepisse, quamdiu non constat de contrario, iuxta capit. Quid culpatur. 23. quæst. 7.

235. Quartum documentum est: Nihil esse extra limites diuinæ authoritatis & prouidentie: ideoque simpliciter in omnibus obediendum esse Deo. Extra limites vero humanæ authoritatis generaliter esse (quod recte explicat D. Thom. in eadem quæstio. 104. art. 5.) tum ea quæ sunt contra Superioris